

uno per quod (ait) sciatur in ceteris. Confessio Sacramentalis est de lege Evangelica proprie dicta: sed quod fiat hoc tempore vel illo, & apud suum certum Sacerdotem, vel apud illum, de jure positivo est, quod nec clare sequitur ex Lege Evangelica, quod sic debeat fieri, nec tamen repugnans. Talia sunt sine numero in reliquis qua concernunt Dei cultum, & charitatem erga ipsum & proximum nostrum. Hac Gersonius in citata Recommendatione.

Has igitur materias quasi Theologicas hoc in opere omittere non potui; ea nihilominus servata moderatione, ut ea qua ad Disciplinam pertinere videbantur, a mere Theologicis secernere studens, illa sola examinarem, haec verè Theologis tractanda & resolvenda remitterem.

Hinc super materiis aut formis Sacramentorum quaestiones inter Doctores Scholasticos disputatas, vel etiam super Fidei nostrae dogmatibus aliisque ejus generis cum Hereticis controversias, vel nullo modo, vel admodum leviter, ac Historicè potius, quam Theologicè attingi.

Insuper nemo vel parum in jure versatus ignorat, quam difficulter Jus Civile à Jure Ecclesiastico, praesertim recentiori separari queat, & quantopere Legis scientia assequenda Juris Canonici scientia conducatur, imò penè necessaria sit. Quapropter nec mirum apparere debet, si plura hinc inde ex Jure Civili huic Operi immixta quis videat. Ut tamen, quantum citra detrimentum Juris Ecclesiastici licuit, me intra scientiam hujus Juris continerem, materias illas, qua ex Jure Civili & Statutis Politicis unice penè dependent omittendas judicavi; uti sunt materiae contractuum, Testamentorum, Fidei commissorum, Legatorum, hisq; similes, de quibus vel nihil, vel pauca, qua ad Ecclesiasticum Jus propius spectant (puta de Rebus Ecclesiae alienandis vel non, de Testamentis Clericorum, item de Successione in bona Clericorum Intestatorum) tractare volui.

Equibus Jus hoc Universum potissimum hauserimus, in Operis Titulo indicatur: sed tamen, quia non omnia ejusdem sunt ponderis, & auctoritatis, in hisce Prolegomenis, qua singulis auctoritas tribuenda sit, paucis exponemus; si prius, quis Juris Veteris & novi usus esse debeat, paucis annotaverimus.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

Quis debeat esse usus pristinae disciplinae?

Pristinam Ecclesiae Disciplinam in plerisque praesertim majoris momenti articulis recentiori & hodierna disciplina ita conjungere studui, ut tamen utramque non confunderem, sed quid illa praescripserit, & in quo hac ab illa recesserit, distinctè exponerem.

Quam utilis, imò penè necessaria sit haec pristina disciplina notitia, non difficulter intelligetur, si reflectatur ad ea, qua in hoc opere sparsim dicuntur.

Apparebit imprimis, quod licet Ecclesia nonnumquam à disciplina jam pridem in Conciliis sanctissime instituta, atque per plura secula religiosissime summo etiam cum rigore observata, pro temporum & personarum conditione nonnihil recedere cogatur; ipsamque disciplina relaxationem tolerare vel dissimulare, nihilominus numquam non optet, desideretque, eam, quantum possibile est, ubi nondum collapsa est, sollicitè servari, collabentem sustineri, & collapsam restaurari, vel itaque in hoc Episcoporum, Pastorumque curam & laborem praecipue collimare: imò ad hanc collapsam disciplina totum reformationis Opus tendere debere, apparebit ex iis, qua dicta sunt Parte prima hujus Operis tit. 20. c. 2, & latius in Dissertatione De veterum Canonum & in eis contentae Canonicae disciplinae stabilitate, & legitimo eorum usu, quam voce praefationis Commentario in Canones in nova editione, qua modo sub prelo est, praemisi: ubi & una ostenditur, quam periculosè pro abolitione Sacrorum Canonum aut disciplinae Ecclesiae sumatur argumentum à communi in Ecclesia praxi, aut ab Ecclesiae tolerantia. Insuper explicatur, quomodo, & quâ moderatione Praelati Ecclesiae in restauranda pristina disciplina procedere debeant.

Non tantum pristina disciplina notitia ad hujus conservationem aut restorationem conducit; sed & frequenter exacta hodierna disciplina notitia sine illa haberi nequit; eo quod à pristina tamquam rivulus è fonte hodierna disciplina originem ducat: imò plura disciplinae hodiernae puncta non sunt nisi pristinae ipsius disciplinae reliquia, qua sine hujus pristinae disciplinae notitia, obscura planè ac inanes ritus saepius apparebunt: si autem cum pristina disciplina cujus sunt reliquia, seu quaedam vestigia, conferantur, utiles & plenè spiritu Ecclesiae apparebunt; cujus exempla in decursu operis plurima notavi, & Lectori occurrent; ac signanter parte 2, tit. 2. c. 3, Ad-

haec ex ipsa pristina disciplina scientia facilis solet esse accessus ad percipiendum verum spiritum Ecclesiae in his, qua modernam disciplinam spectant. Licet enim Ecclesia nonnumquam exteriorem suam disciplinam mutet, vel relaxet, non tamen mutatur Spiritus Ecclesiae, sed hic invariabilis & immutabilis perseverat, uti saepius in hoc opere monui, & in materiis occurrentibus sollicitè annotavi.

Quin & ex operis hujus Lectione innotescet, ex ignorantia pristinae disciplinae, frequenter in crassos errores circa hodiernam Ecclesiae disciplinam prolapsos Interpretes tam Theologos, quàm Canonistas; eosque errores notabilibus abusibus subinde occasionem dedisse. Quapropter, ut fructuosè studio Juris Ecclesiastici incumbatur, & ad ejus perfectam notitiam perveniatur, nequaquam negligendum est studium pristinorum illorum Canonum, qui Patrum disciplinam representant. Quod & seculo praeterito rectè advertit pristinae disciplinae zelosissimus Restaurator S. Carolus, de quo vita ejus Auctor scribit: "Canonum ea scientia ipsi per jucundam erat, qua Patrum mores & acta representans Ecclesiae componenda atque ordinanda rationem continet. Dolens autem eos communi consuetudine tantummodò Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites judiciumque valent; constituit ipse, qui iis declarandis praesesset, unde sacra Majorum Instituta & ritus, optimumque Ecclesiae administrandae genus hauriretur."

PARAGRAPHUS TERTIUS.

Attendenda circa recentiore praxim in Ecclesia receptam.

Nota vimus praecedenti Paragrapho, Ecclesiam subinde dissimulare aut tolerare relaxationem disciplinae, qua pro formandis moribus, aut vitiiis extirpandis olim sanctissime fuerat instituta, & per plura secula summo cum rigore observata.

Porrò ex hac dissimulatione seu tolerantia contingit, ut similis relaxatio quasi pro praxi & disciplina ipsius Ecclesiae interdum invalescat, & reputetur: quam tamen reverè Ecclesia tolerat potius, quam probet.

Ut ergo votis Ecclesiae obsequantur Praelati & Pastores Ecclesiae, allaborare debent, ut pristina illa disciplina sensim, ubi collapsa est, restituatur, aut nondum totaliter collapsa sustineatur; ita tamen ut hac in parte procedatur fortiter & sua vitè, id est, Zelo Pastoralis quaedam Christiana prudentia & moderatione temperato, quemadmodum suscipi in Dissertatione Praemiali ad Tractatum Historico-Canonicum in nova Editione.

Ulterius circa recentiore disciplinam contra pristinam Ecclesiae disciplinam sensim introductam attendendum, num haec concernat materiam morum, & quidem notabilis consequentia; an verò dumtaxat versetur circa ritus aliquos in Administratione Sacramentorum, vel Celebratione Divinorum Officiorum, vel formam Judiciorum aliosve similes haud magni momenti disciplinae articulos.

Quis enim ambigat, quin multa dissimulanda sint circa posteriora, qua non esset circa priora; plusque allaborandum, ut in prioribus restituatur Ecclesiae pristina disciplina, quam in posterioribus: atque nonnumquam propter aliquas oppositiones, difficultates, & turbationes in populo, permittendam disciplinam inolitam circa ritus formamve Judiciorum, licet contraria etiam appareat conformior Spiritui Ecclesiae, ob quas non esset permittenda & toleranda praxis, qua contra Sacros Canones invaluit in materia morum & notabilis consequentiae.

Attendendum insuper, num praxis contra Sacros Canones, & jam pridem usitatam disciplinam, universaliter per totam Ecclesiam, aut saltem in his Ecclesiis ab omnibus recepta sit; an verò ita dumtaxat, ut à plerisque quidem recipiatur, contraria tamen apud melioris instituti homines adhuc perseveret: ac praeterea, num praxis introducta, etiam auctoritate Praelatorum & Superiorum positivè sit probata, puta Synodorum Decretis, aut Libris Ritualibus inserta; num verò dumtaxat simpliciter dissimuletur & passim toleretur. Neque enim dubitari potest, quin facilis circa hanc à Fidelibus aut inferioribus Pastoribus aliquid mutari; aut pristina disciplina contraria observari, aut urgeri queat, quam circa priorem generaliter receptam, aut superiore auctoritate positivè probatam.

Similia circa pristinam & modernam disciplinam sparsim in hoc opere annotare studui, ut hinc

innotescant, qualiter Pralati & Pastores circa hujus tolerantiam, & illius restitutionem se gerere debeant; ne dum nimium dissimulant, nihil ad perfectum adducant, vel dum econtra precipiti & inordinato Zelo omnia ad pristinam Ecclesie Disciplinam reformare volunt, omnia turbent: licet hac in parte, frequentior soleat esse defectus; quam excessus.

PARAGRAPHUS QUARTUS.
De Citationibus Decreti Gratiani.

Mirum forsitan nonnullis apparebit, quod Canones, & dicta Sanctorum Patrum referens, sollicitè annotaverim loca Decreti Gratiani, quibus hi Canones aut Patrum dicta à Gratiano referuntur; quasi Canonibus aut Patrum Sententiis per relationem in Decretum Gratiani aliquid auctoritatis accederet: cum tamen communi & Canonistarum & Theologorum consensu receptum sit, Decretum Gratiani nullam habere auctoritatem Juris, neque Patrum Sententias, aut particularium Synodorum aut Episcoporum Decreta accipere auctoritatem Juris Publici & communis, quia in Decretum Gratiani relata sunt. Huic sanè Doctorem opinioni lubens subscribo; eamque in Tractatu meo Historico-Canonico in Canones pluribus confirmavi; neque loca Gratiani annotavi, ut Canonibus, aut Sententiis Patrum auctoritatem Juris ex relatione in hoc Decretum assererem.

Verum, cum scirem, Decretum Gratiani unà cum aliis partibus Juris Canonici constituere hodiernum Corpus Canonicum, cui ipsi Juris-Consulti ab initio assueverunt; sciremque, ipsi Studiosi Juris in Scholis publicis hoc praelegi, & explicari, existimavi haud ingratum eis futurum, si indicarem, Canones, Decreta, & Patrum Sententias extare in Decreto, quod ipsi in suo Corpore Juris Canonici habent; & quo continuò ut quodam Canonum codice utuntur; imò è quo in controversis & questionibus occurrentibus passim Canones, non tantum in ipsis Scholis Academicis, sed & in Judiciis citari & allegari vident. Ut nec dubitare possim, quin Canones, & Patrum Sententiae aliquid amplius ponderis, saltem apud Juris-Consultos & in eorum Tribunalibus obtineant, dum è Decreto Gratiani allegantur, quam si immediatè ex aliqua particulari Synodo, aut Auctore recitarentur, quod & latius ostendi in citato Tractatu, ubi unà exposui, quae auctoritas aliquando tam apud Theologos quam Canonistas fuerit hujus Decreti; & unde tanta ei auctoritas accesserit.

PARAGRAPHUS QUINTUS.

De Decretalibus Gregorii IX. & aliis posterioribus partibus Corporis Canonici.

Decretalium Collectio jussu Gregorii IX. confecta, eo sine publicata est, ut iis in Judiciis & Scholis universi utantur, uti dicitur in Epistola Compilationi praefixa, & Doctoribus, & Scholaribus Universitatis Bononiensis inscripta.

Eadem intentione & subsequentes Corporis Canonici partes publicatas esse, indicant earum respectivè Praefationes.

Porro sicuti hac intentione à Pontificibus publicatae sunt, ita quoque ubique penè Gentium receptae fuere; ut quidquid iis continetur pro Jure communi reputatum sit. Ideoque quidquid iis praescribitur, pro Jure reputatur, quamdiu generali aut particulari contrario Jure ei derogatum non ostenditur.

Imò si Jus posterius si-ve scriptum, si-ve Consuetudinarium sit dubium, ex hisce Decretalibus aliisque Libris Corporis Canonici, tamquam ex Jure communi interpretationem accipere solet.

Hac Juris Canonici auctoritas ubique in hisce & vicinis Regnis ita firmiter erat stabilita seculo praeterito, ut licet plures Provinciae auctoritatem Romani Pontificis excusserint, nihilominus hoc Jus Canonicum pro Jure communi constanter retinuerint, uti testatur Arturus Duck Lib. I. De Auctoritate Juris Civilis cap. 7. ubi num. 17. & 18. haec habet: "Illud porro in Jure Canonici laudibus eximium est, quod Principes Protestantes Germanici, alii-ve, postquam

quam ab Ecclesia Romana recesserunt, Lutheri & Calvini doctrinam amplexi, omnemque Pontificis Romani potestatem abdicassent, Jus tamen Canonicum non excusserunt, sed eo in causis suis decidendis etiamnum utuntur, eodem planè modo sicut Principes Europaei, postquam renuncia-erant Caesarum potestati, leges tamen Caesareas adhuc observant, Et licet Martinus Lutherus zelo praepropere & inconsulto ductus Juris Canonici Libros repugnantibus Juris-consultis, Wittebergae combusserat, Juris tamen Canonici usum ab eo tempore Saxones, Brunsvicensi, caeterique Protestantes semper conservarunt nulla mutatione in eo admissa, sicut in Augustana confessione consenserunt, Jusque Canonicum Wittebergae, & in reliquis Protestantium academiis adhuc publice docetur.

Itaque quae ex Decretalibus Gregorii IX. aut Sexto Decretalium Bonifacii VIII. vel Clementinis, aut Extravagantibus in hoc Opere referuntur, pro Jure communi recipienda sunt, & pro Jure servanda quousque ostendatur, Jure scripto vel consuetudinario, seu generali seu particulari ab hoc Jure communi recessum; de quo latius in citato tractatu Historico-Canonico.

PARAGRAPHUS SEXTUS.
De Receptione Concilii Tridentini.

Um decima Decembris anni 1563, finem accepisset Concilium, Pius IV. tunc Pontifex Romanus, univèrsa ejus Acta & Decreta confirmavit per Bullam quae incipit, Benedictus Deus, editam & publicatam Romae 2. Januarii anni 1564. & ab omnibus Christi Fidelibus suscipienda ac servanda esse decrevit; praecipiens univèrsis Ecclesiae Pralatis quacumque dignitate fulgentibus in virtute sanctae obedientiae, & sub poenis à Sacris Canonibus constitutis aliisque gravioribus etiam privationis, ut eadem Decreta & Statuta in Ecclesiis suis, Civitatibus, ac Diocesis, in judicio & extra judicium diligenter observent, & à Subditis quisque suis ad quos quomodolibet pertinet, inviolabiliter faciant observari. Hanc Bullam sequuta est alia ejusdem Pontificis, quae incipit, Sicut ad Sacrorum publicata Romae 20. Julii ejusdem anni qua declarat, Decreta Sacri Generalis Concilii Tridentini, ad reformationem & jus positivum dumtaxat spectantia eos ad quos pertinent à Kalendis Maji proxime praeriti omnes obligari coepisse, neque post eam diem excusationem cujusquam, quod ea ignoret, admittendam, atque ita Apostolicam auctoritate declarat, ac definit, & ab omnibus judicari mandat atque statuit.

Philippus II, tunc Hispaniarum Rex, & Belgarum Princeps, hac in re intentioni Concilii & Pontificis obsequi volens, curavit quamprimum Decreta hujus Concilii in omnibus suis Ditionibus publicari, adjuncto mandato ad omnes Officiarios Seculares, ut dum requisiti fuerint, auxiliare brachium in eundem effectum sine ulla, tergiversatione aut dilatione praestent. Quod quidem mandatum per Hispaniae Regna anno 1564. mense Julio publicatum esse, ex Emanuele Rodrigues refert Antonius Anselmo in suo Triboniano Belgico cap. 32. §. 4.

Scripsit quoque Philippus II. ad Margaritam Parmensem tunc Belgii Gubernatricem, ut Concilium Tridentinum quo ad puncta reformationis per has Belgicas Ditiones publicari & exactè observari curaret.

Igitur sub initium anni 1564. litteras dedit Margarita nomine Regis ad Archi-Episcopum Cameracensem, ut Decreta Concilii expenderet, & de modo, quo in sua Diocesi secundum Jura, privilegia, consuetudines haec Decreta executioni mandari possent, sententiam suam exponeret. His litteris respondit Archi-Episcopus 23. Julii ejusdem anni, celebrationem Synodi Provinciae super receptione Concilii, & publicationem Decretorum per singulas Ecclesiarum Parochias, esse quidem modos juri consentaneos, & antehac in re simili usitatos, sed magnis difficultatibus fore implicitos, nisi Regia auctoritate Decreta Concilii prius probentur & admittantur.

Margarita interea ex tumultibus hic excitatis praevidens, quot difficultatibus receptio & publicatio Concilii Tridentini auctoritate regia esset obnoxia, uti narrat Famianus Strada de Bello Belgico, prius explorare voluit, non tantum sententiam & judicium Episcoporum, sed conciliorum Regionum, nec non Magistratum praecipuarum Civitatum, atque etiam Academiae nostrae Lovaniensis super publicatione Concilii Tridentini in his Belgicis Ditionibus quoad Decreta Reformationis.

Littera